

KRAJSKÁ SCÉNICKÁ ŽATVA

2021

HODNOTENIE POROTCOV

PhDr. Miron Pukan PhD., Prešov

Tohtoročnej krajskej scénickej žatvy Belopotockého Mikuláš (ako víťazi predošlého postupového kola) sa zúčastnilo prostredníctvom elektronických záznamov 7 divadelných súborov – z toho tri boli zaradené do kategórie I. divadlo dospelých – prúdy súčasného divadla (DS Ramagu Spišská Stará Ves, DS Theatrobalans Spišská Belá, DS Bardejovské divadlo Bardejov), dva do kategórie II. divadlo dospelých – prúdy tradičného divadla (DS Divadlo mladých Šuňava, DS Na skok Raslavice) a dva súbory reprezentovali kategóriu divadlo mladých (DS Zarambarumburáci ZUŠ M. Moyzesa Prešov, DS Tote tam a DS Trma – vrma ZUŠ A. Cígera Kežmarok a ZUŠ Spojená škola Letná Poprad). Rozborový seminár k jednotlivým inscenáciám sa konal v Spišskej Sobote, pričom hodnotenie poroty v zložení Mgr. Alžbeta Verešpejová, PhD., Mgr. Marián Lacko a PhDr. Miron Pukan, PhD. bolo videokamerou zaznamenávané, čím mali možnosť tvorcovia inscenácií „odsnímať“ nielen v písomnej forme názory členov odbornej poroty, žiaľ, bez tak prepotrebnej tvorivej konfrontácie na osi tvorca – interpret – recipient.

Zdôvodnenie výsledkov súťaže:

Možno konštatovať, že ani jedna inscenácia krajskej súťaže sa nevymykala hodnotovým kritériám tejto postupovej prehliadky, ba niektoré divadelné produkcie prekvapili buď svojím tematickým zameraním a jeho divadelným spracovaním

alebo výrazovým registrom neraz i osobitým inscenačným jazykom, čo sa odrazilo aj na pomerne štedro zastúpenej listine víťazov krajskej scénickej žatvy.

Pozitíva a negatíva súťaže:

Krajská scénická žatva sa v tomto roku konala dištančnou formou, teda prostredníctvom videozáznamov, čo má svoje pozitíva (predovšetkým pre členov odbornej poroty – možnosť viackrát zachytiť povedzme nuansy divadelného diela či samotného interpretačného výkonu herca a pod.) i negatíva (napr. absencia priameho a živého kontaktu s recipientom autenticky dotvárajúcim konkrétne divadelné predstavenie). Treba však dodať, že kvalita viacerých videozáznamov bola problematická, čo napríklad neraz znemožňovalo členom poroty zachytiť výrazové prostriedky hercov (najmä tie minuciózne – tvárové segmenty tvoriace mimiku interpreta, ale často aj gestiku či samotné jeho konanie atď.).

Organizačné zabezpečenie súťaže (dodanie záznamov i samotný hodnotiaci proces vrátane jeho elektronického zaznamenania) prebehlo bez akýchkoľvek problémov, čo považujeme za veľmi dôležitý aspekt krajskej scénickej žatvy.

Hodnotenie inscenácií Krajskej scénickej žatvy

2021

Slovenská sirota – Divadelný súbor NA SKOK

Divadelníci z Raslavíc si zvolili na inscenovanie už v podstate historický text s baladickým pozadím Maríny Olgy Horváthovej Slovenská sirota, ktorý zobrazuje trpké maďarizačné roky na území dnešného Slovenska a s tým súvisiace krivdy napáchané na obyčajných ľuďoch so silným vnútorným étosom. V inscenácii dominujú dva plány, ktoré režisér Martin Bašista (cítiť jeho profesionálnu bázu) nielen scénograficky, ale aj svetelne inšpiratívne štruktúruje – interiérový priestor (napr. domu) a exteriérový priestor (povedzme hora), hoci možno trochu schematicky. Usiluje sa nenáročným spôsobom modelovať dramatické situácie postáv a ich stvárnenie hercami, čo občas pôsobilo až ilustratívne, obnažovať bohatú introspektívnosť života neraz aj cez ich vnútorné konanie, invenčne pracuje aj s davovými či kolektívnymi scénami vytvárajúcimi intenzívne atmosférotvorné vrstvy diela, ťažiac predovšetkým zo skúseností členov súboru s folklórnymi výstupmi, vnáša doň tiež pútavé hudobné aranžmány (Peter Rezník) a pod. Treba však dodať, že nie bezo zvyšku, pretože sa interpreti neraz nevyhnú patetickým polohám a ich výrazový register je neraz zúžený iba na jednu či dve črty stvárňujúce postavu – chýba im variabilnejšia premena v toku dramatického deja, čím by inscenácia mohla nadobudnúť väčšiu výrazovú farebnosť a viacvýznamovosť aj prostredníctvom tvorby javiskového obrazu (čo sa však v prípade niekoľkých dramatických sekvencií čiastočne podarilo).

Mengeleho dievča – Divadlo RAMAGU Spišská Stará Ves

Monodráma ako divadelný druh je náročnou inscenačnou formou, keďže sa sústreďuje na figúru jednej osoby, u ktorej sa skúmajú intímne motivácie, subjektivita či lyrizmus. Mnohé v nej sa sústreďuje na zobrazenie vnútorného priestoru, všetok ľudský záujem, dej i emócia vyplývajú z duchovnej krízy, čo si, pochopiteľne, vyžaduje interpreta/tku s bohatým výrazovým arzenálom, skúsenosťou a výraznou schopnosťou obrazotvornosti. Preto inscenovať román Veroniky Homolovej Tóthovej v interpretácii Simony Marhefkovej, tematizujúcej poryvy mladého dievčaťa, neskôr ženy Violy Stern Fischerovej s jej možným nádejným výhľadom do budúcnosti, kombinujúc tieto motívy s jej strastiplnými a bolestnými spomienkami v Osvienčime, treba považovať za úctyhodný čin. Interpreta sugestívne, minimalistickými výrazovými prostriedkami podáva správu o jej krutom osude, keď po príchode do Osvienčimu ju lekár Jozef Mengele zaradí medzi väzenkyne, na ktorých nacisti realizujú svoje neskromné pokusy. Jednotlivé segmenty divadelného diela („chudobné“ scénografické riešenie – dopravné značky tvoriace nakoniec židovskú hviezdu, premyslená, hoci už nie úplne objavná práca s topánkami v rámci celku diela – D. Krnáč, sugestívna, emočne vypätá hudba – P. Gábor, dramatotvorné svetelné premeny) podporujú režijný zámer Jany Ovšonkovej – vnútorne pravdivým a kultivovaným spôsobom, používajúc pri hereckej interpretácii psychologickú skratku so schopnosťou nuansovito a citlivo modelovať a pointovať jednotlivé dramatické situácie, v kontexte ktorých sa odohrávajú aj prevleky protagonistky. Teda v náznakovom odstupe od postavy, vyhýbajúc sa efektným momentom, bez nadbytočného sentimentu, melodramatizmu a pátosu vydať svedectvo o tom, čo zažila Viola Stern počas svojho emocionálne vypätého životného príbehu. Otázkou ostáva, ako významovo čírejšie zapojiť technika manipulujúceho so scénografickými jednotkami do celého inscenačného korpusu, jednoznačnejšie určiť jeho status i povahu vo vzťahu k hlavnej postave príbehu..?

**Dnes žiarivo nám slnko svieti – DS Tote tam a DS Trma – vrma Poprad ZUŠ A.
Cígera Kežmarok a ZUŠ Spojená škola Letná Poprad**

Tvorcovia dvoch vyššie menovaných divadelných súborov, ktorí už dlhodobo spolupracujú alebo vytvárajú spoločné projekty, sa podujali na neľahkú úlohu – scénicky interpretovať konkrétny ľudský príbeh s politickým systémom na pozadí divadelnej hry Hrdý Budžes podľa rovnomennej knižnej predlohy Ireny Douskovej. Narazili však na viacero úskalí: napr. akými výrazovými prostriedkami hodnoverne stvárniť životnú púť členov rodiny (predstavuje jednu poetologickú a inscenačnú rovinu, kde by sa žiadala práca s inými hereckými výrazovými prostriedkami – civilnými, neštylizovanými, ľudsky i interpretačne pravdivými, možno aj psychologickými, keďže v tomto pláne nemá z čoho vyrásť reálny dialóg medzi postavami, chýbajú tu reálne dramatické situácie v časopriestore), ktorí v toku reálneho životného času zažívajú rozličné excesy bývalého politického režimu. V tejto druhej poetologickej rovine ich výrazový timbre tenduje k angažovanému divadlu prostredníctvom „čítankových“, plagátových, tézovito znejúcich agitačných textov, parodizujúc mnohé absurdné situácie vyplývajúce v tom čase z jedinej možnej kultúrnej politiky, akou bol socializmus. Tým sa v mnohých prípadoch interpretom podarilo dosiahnuť komický efekt s pestrou paletou použitia žánrových a druhových variet – od pantomimických, cez klauniádu až po čierne divadlo. Pri inscenačnom uchopení spomínaných dvoch tematických plánov sa inscenátori (Alena Váradyová, Emília Šavelová) opreli o už overené a nie príliš objavné scénické prvky, akými sú plachta, rebríky atď., interpreti pracovali so zmenou situácií neraz v prudkých strihoch podporených sugestívnymi hudobnými motívami, pričom sa usilovali využívať znakovú povahu mizanscénického riešenia diela v jeho transformačnom procese (zmena znaku na znak). Žiaľ, nie do dôsledkov, čím sa oslabovala a znejasňovala významová rovina „demaskovania“ oboch tematických línií, ktoré sa vinuli inscenáciou ruka v ruke. Neraz však nepochopiteľne a nelogicky presakoval výrazový register z jednej línie do druhej a naopak. Máme na mysli

napr. prácu s červenou plachtou (prečo sa v polovici inscenácie vytratí zo scény a objaví sa až v porevolučnej sekvencii?), červenou farbou, ktorá sa od pohrebu takisto neobjavuje?, červeným a modrým svetlom, modrou čiapkou babičky, využitie rebríkov ako koní, kaširované papierové kone, farebné svetelné zmeny a mnoho iných. Napriek chvíľami bezbrehej eklektickej, postdramatickej či spektakulárnej povahe tejto inscenácie možno konštatovať, že tvorcom inscenácie nemožno uprieť ich kreatívny a imaginatívny potenciál a schopnosť „vylúpnuť“ z nearteficiálnych látkových zdrojov stále nové a najmä aktuálne témy korešpondujúce s osobnostnou výbavou a skúsenosťou detského či mládežníckeho interpreta.

26.10.2021

